

Slovenski Dom.

Napredno kmetsko glasilo.

Izhaja vsako soboto in velja za vse leto za Avstro-Ogrsko 3 krone, za Nemčijo in druge dežele 4 krone, za Ameriko 1 dolar.

Posamezne številke veljajo 10 vinarjev.

Za oznanila se računa: trisopna petit-vrsta 14 vin., vsa stran 48 K, pol strani 24 K, četrt strani 12 K, osmina strani 6 K. Pri vseletni inserciji primeren popust.

Dopisi se naj frankirajo in pošiljajo na uredništvo »Slovenskega Doma« v Ljubljani, Knaflova ulica št. 5. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina in oglasi se naj pošiljajo na upravništvo »Slov. Doma« v Ljubljani.

Narod junakov in mučnikov.

I.

Nekoliko črnogorske zgodovine.

(Konec.)

L. 1722. je bil pobit paša Husein Trebinjski z 20.000 možmi, l. 1727. Čengiç Bekir s 16.000, leta 1732. paša Topal s 30.000, leta 1739. skaderski paša Hodža Verdi Muhmed s 15.000, l. 1750. bosenski paša Čehaja z 32.000 možmi. In čeprav je bil vsled hinavstva Benečanov prepovedan dovoz smodnika, so pognali Črnogorci še istega leta iz dežele 31.000 mož broječo turško vojsko pod vodstvom Abukir paše.

V Carigradu so kar besneli. Že leta 1756. so poslali zopet 80.000 mož nad junaške Črnogorce. Toda vojska je bila tekom enega meseca poražena; padlo je čez 40.000 Turkov. L. 1767. so se zvezali »krščanski« Benečani z bosenskim, albanskim in rumelijskim pašo proti — Črni gori in jo poplavili s 120.000 možmi. Črnogorci se pa celo tedaj niso dali. Pod vodstvom Štepana Malega, ki se je izdajal za carja Petra III. zadušenega Orlovega so l. 1775. izgnali z brezštevilnimi izgubami zaveznike iz dežele.

Vsled pogajanj in manifestov za časa cesarja Jožefa II. in Katarine II. ruske na začetku vojne s Turki l. 1788. so Črnogorci zopet pograbili za orožje ter dali opraviti 50.000 Turkom do l. 1791. V sistovskem miru 1791. l. so bili — **zopet pozabljeni.**

L. 1792. je bil poražen skaderski vezir Kara Mahmud **dvakrat**, l. 1795. so zmagali Črnogorci pri Morači **desetkrat močnejšega** sovražnika. Ko so imeli za časa francoske revolucije Benečani v Italiji vezane roke, so hoteli Turki to priložnost porabiti. L. 1796. je vdrl Kara Mahmud s 30.000 možmi v Črno goro. Toda 6000 Črnogorcev se mu je postavilo pri Krusih v bran ter so ga tako strahovito potolkli, da se Turki **čez pol stoletja** niso več upali v Črno goro.

K največjemu razcvitu je privedel svojo deželo vladika **Petar I. (1792. do 1830.)**. Ko je bilo l. 1797. konec beneške republike, je čutil da je napočila doba, da se Črna gora končno zopet polasti svojega **Primorja — Boke Kotorske**, ki je po veljavnih pogodbah postala svobodna. Toda Napoleon I. se je malo brigal za pogodbe — ter priklopil Boko Avstriji. Toda l. 1807. so jo zasedli Francozje sami, in francoski maršal Franc Marmont, dubrovniški vojvoda, je hotel l. 1808. podvreči samo Črno goro. Petar je proglasil splošno oboroženje ter začel boj. L. 1813. je premagal Francoze nad Novim Ercegom, se polastil Kobilje glave, strmega gorskega grebena nad Sutorino, gnal francosko armado pred sabo, jo pobil nad Cavtatom ter bi se bil polastil tudi Dubrovnika, če gar vrata so Francozi od trahu kar razidali, če bi ne bilo nerodnosti ruskega vojnega brodovja. Priboril si je Budvo, se polastil vseh utrdb v tem ozeblju in na Kotorščini, ter **pripojil vse ozemlje Boke Kotorske h Črni gori l. 1814.** v navzočnosti zastopnikov ruske, angleške in ruske vlade, ki so to potrdile in proglasile to priklopitev h Črni gori **»za vse večne čase.** Toda ti »večni časi« so trajali **komaj eno leto.** Na dunajskem kongresu so s soglasjem carja Aleksandra I. dali Boko Avstriji **brez kakoršnekoli odškodnine**, čeprav so jo Črnogorci priborili od Francozov z žrtvijo skoraj 15.000 junaških življenj.

Maršal Marmont je nekaj let skušal uničiti Črno goro. Hujskal je proti nji Turke, jo odrezal od sveta, da po cele mesece ni mogla dobiti niti smodnika, niti svinca. Toda Črnogorci so si tudi v teh stiskah obranili svojo svobodo. L. 1810. so pobili pašo Čelavdina z 12.000 možmi, l. 1821. pašo Deli, l. 1832. vezira Mehmeda Rešida s 14.000 vojaki. L. 1835. se je polastilo **12 Črnogorcev** trdnjave Žabljak, katero je branilo — **300 Turkov** in so jo branili 4 dni proti navalu **4000 Turkov**, na kar so pobegnili z bogatim plenom v gore. Leta 1839. je premagalo 300 junakov 10.000 mož pod vezirjem Bejom Bušatlijo.

Petar je priklopil po teh zmagah k Črni gori 4 nahije (turške okraje). Dežela je pridobila stem nekaj rodovitnega sveta in pašnikov. Umrl je l. 1830., jezen na sosedne države. Njegov drugi naslednik **Danilo II. Petrovič Njeguš** je prilagodil Črno goro razmeram novih časov. Na narodnem taboru črnogorskem na Cetinju je dal odglasovati, da se ima za bodoče ločiti duhovsko in posvetno oblast, in da imajo biti Petroviči Njeguši dedni vladarji na Črni gori s pravico prvorojenstva.

Po vojni l. 1852., v kateri je Turkom huda predla, je posredovala Avstrija mir. Dne 11. maja 1858. so bili v novi vojni Turki tako hudo poraženi, da so sklenili mir s francosko pomočjo. L. 1862. je prišlo že zopet do vojne. Turki so sicer prodrli do Cetinja, toda doletele so jih take izgube, da so bili veseli, da so Črnogorci sprejeli zmerne mirovne pogoje.

Meseca mal. srpana l. 1860. je bil Danilo v Kotoru od fanatičnega Črnogorca zavratno umorjen, **dne 14. vel. srpana** je nastopil vladu njegov nečak **Nikola Petrovič Njeguš** (Nikola iz rodu Petrovičev, plemena Njegušev), ponos Črne gore, državnik, hraber vojak, slaven pesnik, ponosen in v vsakem oziru prvi Črnogorec, ki je dosegel **kraljevsko čast**, ki tudi sedaj dela prave čudeže s svojimi junaki v vojni, za kakršno pač ni upal, da jo še doživi in ki jo je on sam začel, ravno na dan svojega 71. rojstnega dne.

II.

Junaki in mučeniki.

Res, drugega ne moremo reči, kot **junaki in mučeniki**, če preberemo podatke iz črnogorske zgodovine v prvem odstavku. Človek bi svojim očem ne verjel, ko bi ne bili to zgodovinski podatki. Da, same suhoparne številke, pa toliko, da jih skoro ni kraja. Suhoparne pa grozovite številke. Poglej jih, čitatelj, še enkrat, nato pa pomisli to-le:

Hitro rečeno, 120.000 Turkov je navalilo na Črno goro, ki se ni vdala. Pomisli, kakšne grozote se skrivajo za tako šte-

vilko. Koliko mrtvih otrok in starcev, koliko onečaščenih in pomorjenih žensk, koliko nadčloveških bojev, koliko krvavega znoja pri popravljanju škode po končanih bojih? Tudi sedaj na Balkanu divja vojna pošast na vso moč, vendar je tu vsaj nada, da bo kmalu konec teh strahovitosti, da napočijo zato po vojni lepši časi! Kaj pa ubogi Črnogorci v prejšnjih časih? Kdaj je bilo enega boja konec, že so se navalile nove in nove trume sovražnikov na nesrečno deželico, kdaj so te trume polili v korist Evrope, že je Evropa pozabila nanje, junaki so postali mučeniki, ker nove, še večje in še hujše tolpe so se valile nadnje, in zopet so se bliskali handžari, pokale puške, tekla kri bojnikov in solze zapuščenih sirot.

Če človek prebira te številke, se ne hote mora vprašati: od kod so se ti ljudje jemali, ko je prišlo včasih Turkov več, kot je bilo sploh moških v deželi. Saj še dandanes Črna gora ne šteje več ljudi kot kakih 280.000.

Od kod ta njih neizmerna moč, ta bojna žilavost? To moč je dajala Črnogorcu njegova tesna zveza z zemljo, z naravo in njegovo trezno življenje. Tista zveza z materjo zemljo in naravo, ki je tudi nam, tlačnim slovenskim kmetom čez tisoč let dajala vedno novih in novih, svežih življenjskih sokov, da smo mi zaničevani, tlačeni in izsesani kmečki trpini ostajali, dočim je pijana, požrešna in divja druhal po roparskih gradovih degenerirala in izumirala. Iz istega neusahljivega vrelca je zajemal tudi nesrečni narod na Črni gori svojo čudovito odporno moč, svojo neverjetno žilavost; solnce, dež, veter, burja, vročina, skromnost, vse to mu je ohranilo svežo kri, jasno glavo, pošteno in navdušeno srce, krepko pest. Vse to je čuvalo, da mu ni izginila, se mu ni skisala kri, da se ni pokvaril rod. Turek je napadal radi plena, Črnogorec je pa vedel, da brani sebe in svoj rod, če se bije, Črnogorec je imel trdno voljo, da se ne poda in — vzdržal je. Ta zakon velja še dandanes.

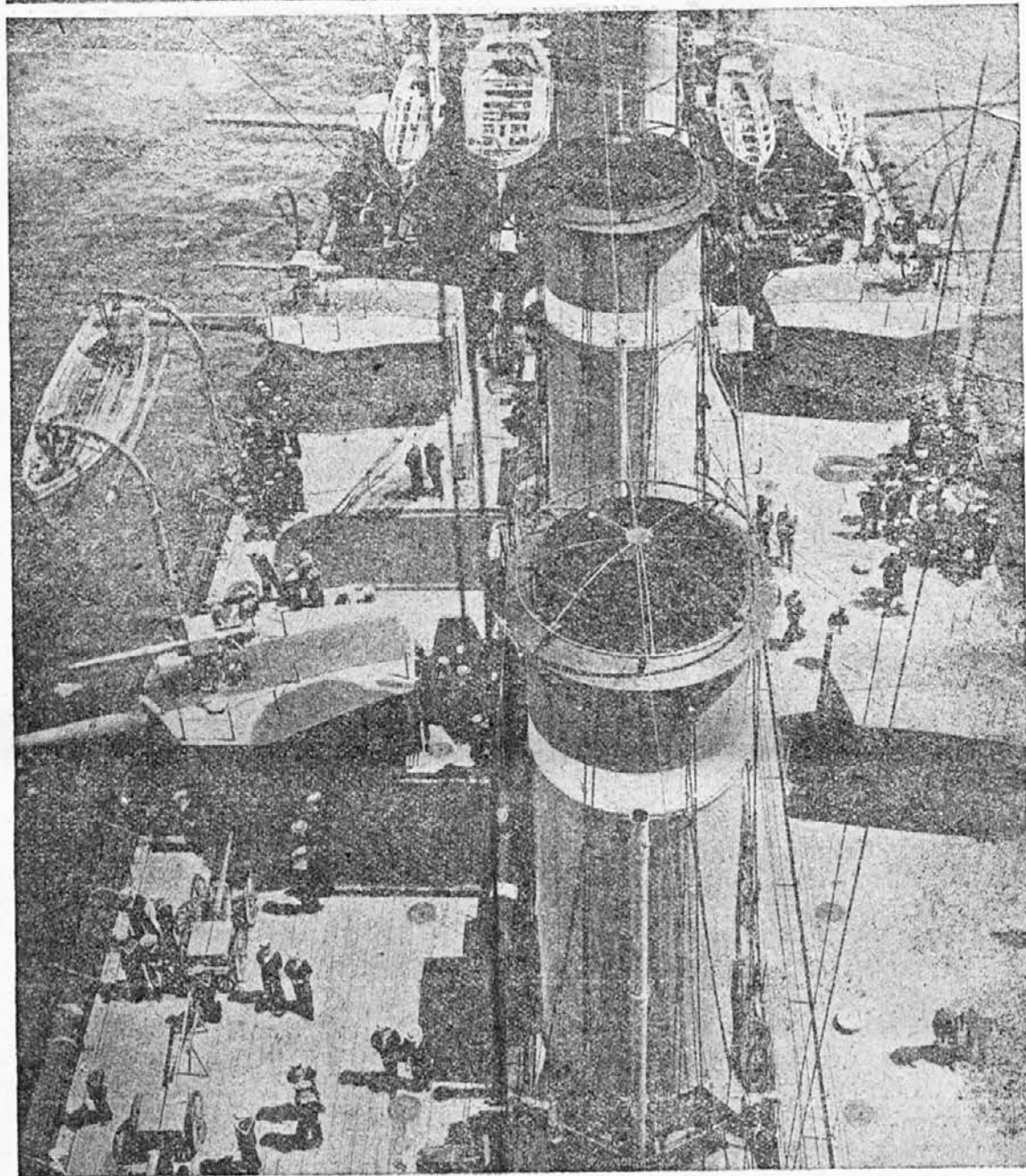
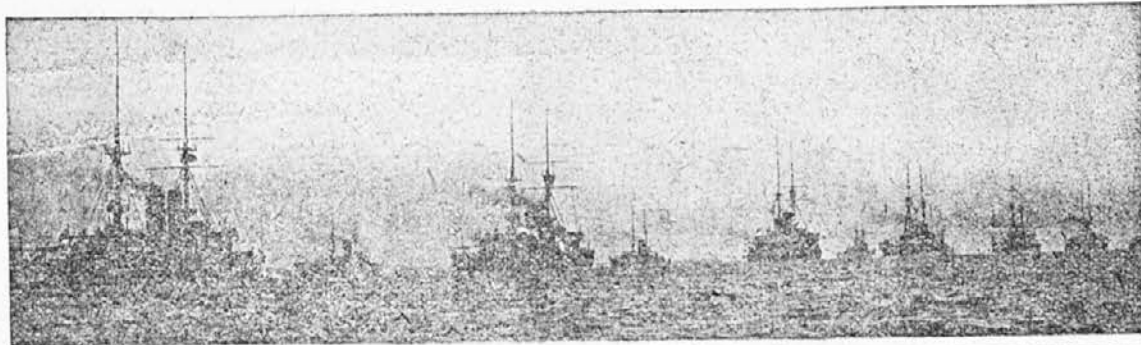
Slovenski kmetje, zgodovina naših sotrpinov v kraških skalah Črne gore naj nam bo učiteljica. Črnogorska zgodovina nam kaže, kje je moč slovanskega kmeta: v najkrepkejšem zdravju, v delu, v poštenosti in navdušeni ljubezni do tiste grude, ki jo dan za dnevom, leto za letom, rod za rodom zalivamo s svojim znojem.

Glejmo, da si ohranimo te temelje svoje preteklosti, ker so tudi temelji naše bodočnosti.

Bratom na pomoč.

Ljubljanski odbor za balkanski Rdeči križ je nabral že nad 40.000 kron. Med raj pol milijona kron podpor v denarju in delavskih prispevkov. Po malo smo dali, ker imamo sami malo, pa dali smo iz sreca, ker smo dali kmečkemu jugoslovanskemu trpinu.

Naša dejanja naj govore za nas!

V evropski vojni, ki grozi izbruhniti po končani balkanski vojni, bodo igrale v pomorskih bitkah največjo vlogo ogromne vojne ladje, imenovane po angleški: »dreadnought« (drednot). Posebno Angleži polagajo veliko važnost na to ladijevje. Anglija je, kot znano, otok, zato bodo pred vsem skušali zabraniti s temi velikani sovražniku dohod v svojo domovino. V ta namen si pridno grade te ladje in se z njimi vežbajo. Zgornja slika nam kaže angleške pomorske vaje od letos poleti, največje pomorske vaje v 20. stoletju sploh. Na spodnji sliki vidimo pogled od zgoraj dol na krov takšnega jeklenega velikana, kjer je bil za časa vaj angleški kralj Jurij V. — Tudi Avstrija bo imela kmalu gotovo prvo divizijo dreadnoughtov, štiri jeklene velikane, po — 60 milijonov kronic. Kako prijetno bi bilo na svetu,

če bi se te strahovite svote mogle porabiti za koristne stvari. Kdaj bo to? Kadar se spremene sedanje razmere v nove, kjer oboroževanje za državo ne bo več nujna potreba. Teh novih razmer pa ne vstvarimo niti čez noč, niti z vzdihovanjem in zabavljanjem; novim srečnejšim časom pripravljamo pot, edinole s krepko kmečko organizacijo, s katero dobimo vpliv na državno upravo in s katero stopimo v zvezo s kmečkimi organizacijami po drugih državah in z njimi vred vpeljano svetovno gospodarstvo, ki bo omogočilo narodom napredovanje in bogastvo brez dragega oboroževanja. Kdor dela za kmečko organizacijo, dela za tem, da se bo moglo porabiti jeklo mesto za takšnega velikana, za motorje, za pluge, mlatilnice, mlince in druge koristne reči.

Balkansko-turška vojna.

Premirje.

Premirje med Turki, Bolgari in Srbi je že sklenjeno in zapisniki o tem podpisani. Koliko časa naj traja, niso določili; imajo samo dogovorjeno, da se mora 48 ur naprej odpovedati, če bi ena ali druga država hotela zopet začeti z napadi. Oblegani trdnjavi **Odrin in Skader** dobijo živč za vsak dan sproti, civilno prebivalstvo sme oditi iz trdnjav ven. — **Grška** se premirju **ni pridružila**, tako da se ta država nahaja še vedno v bojnem stanju s Turki. Grki so zahtevali pri pogajanjih od Turkov, da jim mora izročiti **mesto Janino**, katerega pa še sploh oblegati niso začeli. Prihajajo pa tudi vesti, da Grki dogovorno z Balkansko zvezo niso hoteli skleniti premirja. Glavna naloga in pomen Grške je v sedanji vojni blokiranje turškega obrežja, t. j. s pomočjo vojnih ladij preprečiti, da turške ladje ne morejo nikjer na obrežju izkrcati svojega vojaštva ali prevažati po morju municije in živeža. Dokler Grki ne sklenejo premirja, lahko delajo s svojim ladijevem kar hočejo; sicer bi morali mirovati, turške vojne in prevozne ladje bi imele prosto pot. Prihajajo celo vesti, da so se Turki vendarle odločili za **pomorsko bitko z Grki**.

Na bojišču.

Pri Čataldži so vsled premirja potihnili vsi boji. Bolgarska in turška komisija določi med obema vojskama nepristranski pas. — Ravnotako potihnejo boji okrog Skadra in Odrina. — Srbi so pretečeni teden prišli do **Drača na Jadranskem morju ter mesto zasedli**. S tem se je izpolnila živa želja vsega srbskega naroda. Večina vojakov je morje videlo prvič. Zapodili so se na konjih z golimi sabljami v vodo od veselja, da so oni tisti izmed srbske vojske, ki jim je bilo sojeno, da so dosegli prvi ta srbski cilj. Seve je veliko vprašanje, če Drač Srbom tudi ostane. O tem se bo odločilo po končani vojni. — **Red in mir se počasi vračata v novoosvojene pokrajine**. Srbi in Bolgari vpeljujejo po novih deželah redno občinsko in državno upravo. Tudi železniški promet se zopet odvarja za osebno in blagovno prevažanje, kar velja i za nove kraje. To pa vsled tega, ker so n. pr. Bolgari zaplenili samo na progi proti Solunu 34 lokomotiv in 300 vagonov. Srbi pa pridno urejajo bogati vojni plen, ki bo zadostoval, da oborože še eno celo vojsko z zaplenjenim orožjem, ko bo pregledano in popravljeno. Zaplenilo so namreč 150.000 pušk in 250 topov.

Mirovna pogajanja.

Premirje na bojišču je sklenjeno za to, da se lahko začne mirovna pogajanja. Vršila se bodo v **Londonu**, začetek je določen na 13. t. m., to pa za to, da se članice Balkanske zveze in druge države medsebojno pomenijo.

Romunci.

Pretečeni teden so se raznesle vesti, da so nastala nasprotja v Balkanski Zvezi, zlasti med Grki in Bolgari. Koliko je na tem resnice, je težko reči. Mogoče da je nekaj na tem, večina pa so to le pobožne želje nemškega časopisja. Če bi se Balkanska zveza začela kregati in bi se razšla, bi postali Srbi in Bolgari zopet oni neznatni, zaničevani, posamezni, »ušivi« itd. narodiči v očeh Evrope. Če pa zveza ostane trdna, dobimo na Balkanu **ново** **velevlast**, s katero se bo morala Evropa navaditi računati. In vse kaže, da je strah Zveze opravičen, vse namreč kaže, da se pridruži zvezi še Romunska. Čeprav je Avstrija poslala tja snubit svojega poveljnika, vendar je odšel tja Danev, trezen in več bolgarski diplomat, da se dogovori z Romunijo glede pristopa v Balkansko zvezo, kar se mu najbrže posreči. Romunija bi postala s tem enakovreden član močne politične državne zveze, tako bi pa ostala le privesek Avstrije ali pa Rusije.

Vojna med Srbijo in Avstrijo?

Nevarnost še ni minula, vendar je napetost znatno ponehala. Po srbskih in dunajskih vesteh sodeč, je videti, da so povsod nekoliko odnehali. Kot že omenjeno, je naš prijatelj v Berlinu opozoril naše državnike, da Nemčija ni voljna iti za **vsako ceno v boj za nas**, posebno če bi ne bili Srbi tisti, ki bi prvi začeli; Srbom je pa zopet ruski stric naznanil, da naj bodo trezni politiki in naj računajo z dejanskim položajem. Srbi so se zato že spoprijaznili z mislijo samostojne Albanije; zahtevajo pa odločen dohod k morju, srbsko pristanišče. Ko ni bilo nobene **pretveze več za to**, da bi mi napovedali Srbom vojno, so pa prišli nemški časopisi na dan s pravo barvo: oni pravijo, da je treba Srbijo napasti in anektirati zaradi nje same, ker dokler bo samostojna srbska država, bodo avstrijski Srbi hrepeneli po nji. Minister za Bosno, Bilinski, je pa dobro pripomnil, **zakaj**: ker vidijo, da imajo Srbi v kraljevini Srbiji več političnih svoboščin, kjer je tam tudi sinu **priprostitih staršev, če je priden in zmožen, odprta pot tja do ministerskega sedeža**, ter ni treba, da bi postal pred grof ali baron. Mi Slovani smo zopet tega mnenja, da se Avstriji Jugoslovanov na Balkanu ni treba prav nič bati, če se vpelje v naši državi pametno, pravično politiko ter začne osvajati Balkan mesto s kanoni, **rajše s pridnim delom**. Upajmo, da zmaga pamet nad brezvestno hujskarijo.

Srbska zmaga pri Prilepu.

V ognju.

Bitka se je vršila na severni strani mesta. Tam so velikanske gore stisnjene tako blizu, da se dvigajo na obeh straneh, od Velesa prihajajoče nebotične skale. — Kdor hoče v Prilep, mora skozi to strašno

sotesko. Ko so Turki po bitki pri Kumarnovem bežali iz Skoplja, so se umaknili v Veles, in ko so bili tudi tu premagani in pobiti, so se zbrali v Prilepu. Zasedli in utrdili so gore ob cesti pri vhodu v omenjeno sotesko in potem tudi utrdili več drugih pozicij. Na skoro nedostopnih gorah, med skalami in prepadi, so napravili Turki nasipe in utrdbe, ter spravili gor z največjo težavo in velikanskim naporom vse topove, kar so jih še imeli. Pripravili so pa tudi še za temi pozicijami utrdbe, in sicer na gorah, ki so okrog mesta.

Na teh strahovitih pozicijah, ki so se zdele nevzemljive in nepremagljive, je pričakovalo dvajset bataljonov s štirimi baterijami, od Velesa prihajajočo srbsko armado. Turki so bili prepričani, da noben Srb ne pride živ skozi sotesko. Srbska armada je pa vendar prišla.

Dne 4. novembra zjutraj sta prišla dva polka armade prestolonaslednika Aleksandra do vhoda v sotesko. Prva turška baterija je takoj začela streljati na Srbe. Cel dež krogel se je vsul, a srbska polka sta šla hrabro naprej, pazeč, da bi bila čim bližje skalam na obeh straneh ceste, kamor turški topovi niso mogli streljati. Za njimi so potem prišli drugi srbski polki, a bili so pripravljeni se ustaviti, zakaj sovražnik je streljal ne le iz topov, nego tudi iz pušk. Srbska artilerija ni mogla zadobiti nobene pozicije, da bi streljala na Turke, in tudi streljanje srbske pehote ni nič zaleglo, saj so bili Turki ravno nad njimi skriti za skalami. Srbi so tedaj nehali streljati; poskušali so še iti naprej, a niso mogli.

Z bajoneti na topove.

Položaj je postal silno nevaren. Srbi niso mogli ne naprej, ne nazaj. A hoteli so naprej, hoteli so to za vsako ceno. Tedaj pa se je zgodilo, kar je svet doslej le malokdaj videl. En srbski polk je šel z bajoneti nad turško artilerijo. To je bil 5. pešpok. Med strahovitim streljanjem turških topov in pušk, je 5. pešpok plezal po skoro navpičnih skalah kvišku. Kri je tekla, da so bile skale vse rdeče, cele vrste zadetih srbskih vojakov so padale raz skal v sotesko, a Srbi se niso ustavili. Ne meneč se za žrtve, so drveli naprej, prišli na vrh in z bajoneti planili na turške topove. Srbi so zavzeli eno turško pozicijo za drugo. Pri izhodu soteske so se tako gnetli, da je edina srbska baterija, ki se je sploh mogla udeležiti boja, strahovito razbijala.

Zvečer so bile zavzete višave in zmagovita srbska armada je šla svobodno skozi sotesko proti Prilepu in je prenočila pred utrdbami, ki so jih imeli Turki pred mestom.

Naslednje jutro se je ob 5. zopet začel boj. Tudi tu ni mogla dobiti srbska artilerija ugodnih pozicij za obstreljevanje sovražnika in zato so se Srbi zopet kar z bajoneti zagnali na Turke. Ta dan je 17. pešpok največ opravil s svojimi strašnimi naskoki z bajoneti.

Popoldne so začeli Turki omagovati in so kmalu potem opustili boj ter bežali na jug proti Monastirju. Srbska armada je potem zavzela Prilep.

Ravno tisti dan, ko so Srbi v Prilepu razvili srbsko zastavo, je drugi oddelek srbske armade, prišedši od Štipa, presentil in premagal turško vojsko, ki je čuvala pot od vasi Demir Kapu čez reko Vardar, pot, ki vodi v Solun. Po ljutem boju, ki je trajal šest ur, so Turki zbežali. Tako so bežali, da so celo pozabili porušiti most pri Davidovu, koder se gre v Strumnico. Tako so Srbi mogli brez boja zasesti tudi to mesto in bežeče Turke z uspehom preganjati.

Slovenija

r Brambne postave. V državnem zboru je predložila naša vlada koncem prejšnjega tedna z ozirom na neprestano vojno napetost v Evropi brambne postave, za katere je hotela, naj se jih kar takoj sprejme. Tega pa si poslanci vendar niso upali kar tako storiti. Zahtevali so, vsaj nekaj dni odloga, da bi zakonsko predlogo vsaj lahko — prebrali. Vlada je to morala dovoliti. A čimdalj so poslanci brali, tembolj so se jim daljšali obrazi: v predlogah so nekatere takšne določbe, da je bilo to celo Nemcem odveč, čeprav vedo, da je njih ost naperjena predvsem proti Jugoslovonom. Odpor proti tem krutim bremenom za ljudske sloje je začel naraščati, da se je ministrski predsednik odpeljal k cesarju poročat o temu razpoloženju napram predlogam. Te skoraj vendarle ne bodo uzakonjene kar na komando, kot želi vlada, temveč se razvija o njih v državnem zboru ostra debata. O teh predlogah poročamo obširnejše, ko jih okrog nedelje poslanska zbornica sprejme in dobe tako končno obliko.

s Naše zadružništvo. V seji deželnega odbora kranjskega dne 29. m. m. je bila soglasno sprejeta resolucija, izražajoča željo, naj bi se naše zadružništvo postavilo izven političnih bojov in bilo politično nepristransko. Če bo le res.

gs Viničarski tečaj priredi kmetijska šola na Grmu za mladeniče iz vinorodnih krajev, ki se hočejo praktično izvežbati v vseh potrebnih vinogradniških in trtničnih delih. Tečaj bo trajal od 15. februarja do 31. oktobra 1913. Sprejme se 8 učencev v starosti od 16 let naprej. Viničarski učenci dobe brezplačno hrano in stanovanje, v denarju pa po 10 K na mesec. — Prošnje, katerim je priložiti izpustnico ljudske šole in krstni list ali domovnico, je vložiti pri **ravnateljstvu kmetijske šole na Grmu (pošta Kandija na Kranjskem) do 5. januarja 1913.**

gs Sadjarski tečaj priredi kmetijska šola na Grmu za mladeniče, ki se hočejo praktično izvežbati v obrezovanju in

oskrbovanju drevja, v cepljenju in gojitvi drevja v drevesnici. Tečaj bo trajal od 1. februarja do 15. maja 1913. Sprejme se 5 vajencev, v starosti od 16 let naprej. Sadjarski vajenci dobijo brezplačno hrano in stanovanje, v denarju pa po 10 K na mesec. — Prošnje, katerim je priložiti izpustnico ljudske šole in krstni list ali domovnico, je vložiti pri **ravnateljstvu kmetijske šole na Grmu, pošta Kandija, na Kranjskem, do 5. januarja leta 1913.**

o Ljubljanska okolica o

lj Št. Vid nad Ljubljano. Šentvidskemu maziljenemu dopisniku »Domoljuba« šentvidski samostojni možje kar ne dajo mirno spati. Zato je zopet v št. 48. »Domoljuba« same jeze bruhal ogenj in žveplo na može, ki se ne oziraje ne na desno, ne na levo, ob vsaki priliki potegujejo za dobrobit vseh občanov. Ti možje so že nešteto krat zmešali štrečno župniku in Klanfarjevemu Tonetu (pa jo bodo še), edino zato pa tolika jeza in sovraštvo. Proslavljal pa je ta dopisnik novi občinski odbor, ter ga postavljaj v deveta nebesa ob sebi umevno, da z vulgo **Dleskom** vred, ki je bil v belih rokavicah. Ker to pot ni bil v veteranski uniformi. Ponosen je lahko župnik na nekatere veleume, kakršne si je sam izbral v občinski odbor, kakor n. pr. tri bratrance Bonča. Res je to, prečastiti Zabret, da je to prav, da pridejo ljudje, ki imajo zmožnost, v občinski odbor, saj lahko delajo za blagor občine. Ali samo eno je, ti ljudje so pa z njihovo samostojnostjo kakor tudi Dleskov ata, nevarni, da Vam ne bodo kimali. Ni čuda torej, da si ljudje delajo razne dovtipe, kakor tam v Vižmarjih pravijo, da ako inteligentni in razumni Janez Janč umrje, ki je za smrt bolan, da bo morala potem »**Bajtna Jhana**« vižmarsko podobčino komandirati. O, srečni časi za Vižmarje! S ponosom zrejo Vižmarci na ta novi občinski odbor, in zakaj bi neki ne. Ako bo kdo prišel v nepriliko, zateče se s celim zaupanjem in prav ponižno, kakor »Domoljubov« maziljeni dopisnik zahteva, k Lešarbovemu Damijanu, ali pa k **Bajtni Jhani**, pardon, k **Mahnetovemu Johanu**, in pri teh dveh bo dobil najboljši svet in navodila, kaj in kako mu je storiti. O, blažene Vižmarje, srečni in blaženi časi! Med in mleko se bo cedilo po vižmarskem **Dovježu** po zaslugah **Lešarbe in Jhane**. Pa glej ga spaka, to bode samo za klerikalce, na gospodarske želje in potrebe liberalcev v Vižmarjih se pa gospoda odbornika Lešarbov Damijan in Mahnetov Johan, vsaj po zatrdilu »Domoljubovega« dopisnika, ne bosta poprej ozirala, dokler ne pride zopet pamet v njih glave. Dalje pravi ta dopisun, da kadar bodo pa nasprotniki stopili na pot **Dleskovo**, takrat se bomo šele ozirali na njih gospodarske želje in potrebe. Tu vam povemo samo to, da je bil Dlesk samo eden v naši stranki, in da je škandal za tistega, kdor svoje pre-

pričanje proda za 70 K nagrade v izboljšanju svojega hleva. Vi z Lešarbovim Damijanom in drugimi takimi se raje ozirajte na svoje želje in potrebe, kakor pa na naše. Mi se brez vas prav dobro počutimo. — Prvi sklep novega veleslavnega občinskega odbora je bil takoj za »blagor občine«, in sicer tako, da je razburil vso javnost. Odborniki so se baje takoj, ko so se razšli, zmerjali eden drugega s kimaveci. Velikodušno so **darovali** lepo in več tisočakov vredno staro šolo **cerkvi**, mesto da bi se prodala in skupiček obrnil v delno pokritje dolga nove šole. No pa tukaj, gosp. Zabret, bodo še govorili liberalci in občina Zgornja Šiška. Govorili pa bodo liberalci tudi o sklepu električne razsvetljave po Št. Vidu in proti zavodom. To razsvetljavo ima po božji in človeški postavi **vzdržavati ona šentvidska gospoda, katera jo misli rabiti**. Nikakor pa ni pravično, **na račun zunanjih vasi** to električno razsvetljavo inštalirati in vzdrževati. O tem bi bila sveta dolžnost katoliškega župnika Zabreta kot funkcionarja **v občinskem odboru občinski odbor poučiti**. Šentvidska gospoda se naj bi sprehajala ponoči, ko ne more spati, po lepi in gladki državni cesti ob električni razsvetljavi, ti kmet pa garaj in delaj noč in dan ter hodi po stranskih, razdrtih in blatnih potih, da boš zamogel te grozne naklade plačevati, katere ti naklada z vso gorečnostjo v blagor občine delujoči novi veleslavni katoliški občinski odbor s katoliškim župnikom na čelu. — Škofovi zavodi, Klanfar in Zabret nujno rabijo brzojavni urad. Za to pa je potrebno, da se zopet **na tvoje stroške, kmet**, izvrši inštalacija brzojava, kajti poštna uprava je vsikdar pripravljena, za Št. Vid vzdržavati brzojavni urad pod pogojem, da inštalacijo plača občina. Ali ni zopet pravično in pošteno, **da bi škofovi zavodi, Klanfar in firma Zabret - Podlesnik plačali stroške inštalacije, ne pa občina**. — Vprašamo, kdaj kmet rabi brzojav? — Odgovor: Vsakih sedem let enkrat. — Naše geslo je in ostane: Dokler bodo šentvidski klerikalci take kozle streljali in se **ne ozirali na davkoplachevalca, kmeta - trpina**, ter gospodarili tako, da bomo imeli čim dalje več dolga, in dokler bo g. župnik Zabret solidarno nastopal s človekom, ki je omadeževan in ovekovečen s spomenikom Kraljičevega kozolca, toliko časa smo mi upravičeni, kritizirati njihovo delo.

lj Št. Vid nad Ljubljano. V zadnjem »Domoljubu« čitamo: »Dokler bodo nasprotniki naše delo kritizirali po liberalnih časopisih, toliko časa nobenega oziranja.« A tako! Mi pa pravimo: »Taka dela, kakoršna vprizarjate vi, **napredni časopisi pač ne morejo hvaliti**. Mar li naj hvalimo čukaško tatvino? Ali naj hvalimo morda delo, ki je bilo brezštevlnokrat storjeno za **Kraljevičem kozolcem**? Naj li hvalimo občinske **dolgove, ki so se silno nagromadili pod vašo potronanco, a plače-**

vatj jih bomo morali mi? He, prijatelji katoliški, nad vašimi deli bi še osel zmajeval s svojimi dolgimi ušesi, a kaj še le razsodni ljudje! Saj, ako čutite, da vam delamo krivico, kar pritožite se! Ako imate čisto vest, zakaj nas ne zavrnete? Pošten odgovor (seveda, če je vam mogoč), ta velja, ne pa javkati nad naprednimi časopisi, kakor paglavec, ki ga položi oče čez koleno. Zakaj vam pa mi na vsako vaše neumno napadanje takoj in tako temeljito odgovorimo, da vam za en mesec dni sape zmanjka? In še celo ponižnosti nas učite! Uboščeki! Bodite raje nekoliko ponižnejši vi sami, ko vidite, da imate toliko masla na glavi, da vam na vseh straneh doli kaplja!

Ij Št. Vid nad Ljubljano. Tineta je strah — naprednih časopisov. Zato nas mило prosi, naj vse napredne časnike vrnemo uredništvu nazaj. Oho, Tine! Zato jih plačujemo, da jih beremo, čemu bi jih vračevali? Če mogoče vračaš ti »Slovenca« in »Domoljuba« nazaj v Ljubljano, svobodno ti, a mi te navade nimamo. Ko jih preberemo, posodimo jih potem še svojim prijateljem, da se še oni kaj koristnega nauče. Seveda, tebe napredni časniki zelo razburjajo. Čisto umevno! Napredni listi pišejo resnico, a resnica oči kolje. In da bo tvoj strah še večji, ti povemo, da pride vsak dan na našo pošto sedemdeset izvodov »Slovenskega Naroda«, še več pa »Slovenskega Doma«, in upamo, da ni daleč čas, ko se nam to število podvoji. Kaj ne, Tine, to je nekaj groznega zate! Ni čuda potem, da si samega strahu postal tako zmešan, da se drzneš učiti nas ponižnosti in poštenosti, ti, ki si se izrazil proti nekemu svojemu volilcu, da naš kandidat zato ne sme priti v občinski odbor, ker je — prepošten! — »Za počt!«

Ij Št. Vid nad Ljubljano. »Na liberalne težnje se ne smemo nič ozirati, ampak le vedno preko njih naprej!« — kriči zadnji »Domoljub«. A pretečno nedeljo je pa Zabret mило vabil s prižnice, naj se prihodnjo nedeljo vsi (liberalcev ni kar nič izvzel) zberemo v šoli, da se pomenimo radi prenovitve farne cerkve in da damo seveda za to tudi potrebni denar. Hvala lepa, Tine, za tvoje povabilo! Le idite tudi sedaj moško mimo nas naprej. Naprednjakov itak drugače ne poznate, kakor tedaj, kadar je treba šteti denar. Čudno, da vam naši grošji nič ne smrdijo, ker so liberalni! No, mi na prijazno Zabretovo nedeljsko povabilo nimamo drugega pripomniti kakor samo to-le: »Le ostanite, klerikalci, pri svoji doslednosti, katero ste začrtali v zadnjem »Domoljubu« in nikar se na nas prav nič ne ozirajte! Še posebno bi nas pa vse naprednjake veselilo, ako bi se vi tudi pri plačevanju občinskih dolgov prav nič na nas ne ozirali in vse dolgove, katere ste nam napravili, tudi vi sami plačali!«

o Dolenjske novice o

d Na Bučki se bližajo občinske volitve. Ker pri klerikalcih igra vodilno vlogo penzionirani katehet Komljanec, ga hočemo volilcem naslikati v pravi luči. Mož je kot krajni šolski predsednik račun za leto 1913. napravil tako kunšno, da bomo oškodovani za 256 kron, če mu ostali člani krajnega šolskega sveta ne prekrižajo računa. Bil je že v sodni preiskavi radi teh umetnosti v računstvu, pa se je zmazal, češ, da je omenjeno svoto »pozabil vpisati kot dohodek«. Kdor se pa na škodo občine, pa sebi v korist »zmoti«, ne uživa našega zaupanja. Županu Vajsu svoje debelo prijateljstvo izkazuje s tem, da mu je prepustil v zadnjih dveh letih čez tristo kron šolskega denarja, ki ga je župan pri davkarji v obliki občinskih doklad dvignil, a ne izročil krajnemu šolskemu predsedstvu, kakor je bila to njegova dolžnost. Vsled pritiska okr. glavarstva bo treba ta dolg plačati, zato so stavili omenjeni dolžni znesek v občinski proračun za leto 1913. Tako bomo morali občani še enkrat plačati onih 300 kron pri občinskih dokladah. To je zares vzorno gospodarstvo, zato so se morale zvišati občinske doklade na 50% na škodo revnega kmeta. Kako upravlja načelnik klerikalne posojilnice tako odgovorni denarni zavod, je nam res uganka, ker še navadnega računa pri šolskem svetu ni znal sestaviti. Možje volilci bučanske občine, pozor pred njim! Krmljancu svetujemo, naj skrbi, da ne bodo naši otroci v šoli zmrzovali, ker klerikalni beli Poljane nikdar zadostno ne zakuri. Pred Šlosarjevim gospodom imajo celo inženirji rešpekt, da mu bodo cesto speljali tik pred bratovo hišo in klerikalno posojilnico. Klerikalec dela le za svoj žep. Na dan volitve pokažimo, da se hočemo otresti škodljivega profesorjevega vsiljevanja in žalostnega županovega gospodarstva.

d Tržišče. Da je našega župnika Marijina družba nekaj vzornega, mora pritrđiti vsak. Pa dajmo se vseeno malo bolj informirati o vsej tej blaženosti svetosti in svitlosti v tem gnezdu. Pojdimo torej gledat na dnevnik lanskega in letošnjega leta. Takoj na prvi strani vidimo, da je čuk tam gori bolj na visokem naredil gnezdo. Zopet na drugi strani vidimo, da ga je tam nekje v Mladetičah. In tretjič zopet tam nekje v Gredicah, tako, da se slednjič približa Tržišču in tudi tu naredi svojo zalego. — Vse to torej vidimo v »vzorni« družbi Marijinih devic. Obrnimo še slednjo stran. Kaj pa tu vidimo? Ali je verjetno? Neka Marijina hči hodi s svojo tovarišico tja gori v Krmelj, kjer imajo sestanke s svojimi ljubčki. In to ponoči! In to je hči zagrizenih klerikalnih staršev! O sveta zarja! Tako torej se vzgajajo te družbarske device! In tako znajo vzgajati klerikalni starši! — In ali je že

bilo kdaj slišati, da bi šla dekleta k fantom v vas — in ponoči? Da, da! To je mogoče samo v Marijini družbi. — Novega župana smo dobili v osebi gosp. Flajs a iz Dula. Čestitamo!

d Št. Janž. Gotovo so že »Domovi« bralci mislili, da je dopisnik izginil s površja, ali pa se je župnik Bajec poboljšal, ker ni bilo o njem zadnji čas nič novic slišati. Dopisnik še živi, in Bajec še tudi »kozle strelja«, samo previdnejši bi bil rad, pa nikakor ne more biti, ker mu je prirojeno, ljudi v svojo korist farbati. Kakor že znano, je bil nedolgo tega v veliki stiski, ker je v vsem postopal kot »najvzornejši« gospodar živinorejske zadruga. Bil je — zarubljen . . . Koze, ki so last deželnega odbora, drva, konji, krave, harmonij, vse je bilo zarubljeno, da, še Ratajevo motorno kolo, ki je bilo pri njem shranjeno, je bilo zarubljeno, in to pot je bil Bajec tako »prijazen«, da baje ni povedal, da ni njegovo. Ko je občinstvo izvedelo, da je Bajec z združnim premoženjem vred zarubljen, je Bajec stal na težkem stališču, kako zopet priti iz te stiske in nalagati ljudi. Teman mrak mu je legel na možgane in oči; videl je pred seboj veliko zafurano blamažo, katere se bo težko rešiti. Pa brihtna glavica si hitro izmislila in pove raz prižnice, da je pustil koze kar za en špas zarubiti. Kdo mu to verjame? — Nihče! Šlo se je za veliko vsoto denarja. Da se razprodaja prepriči, je šel Bajec z vsem združnim odborom k g. notarju v Radeče, kateri je imel vso stvar v rokah in ga prosil na podlagi obljubljenih državnih podpore, za rešitev živinorejske zadruga pred bližajočim se poginom. In res! Njegova prošnja pri gosp. notarju ni bila zastoj in brezuspešna. Gosp. notar je šel sam v eno ljubljanskih posojilnic in izposloval za živinorejsko zadrugo 18.000 K posojila, za katere je baje tudi porok. Za vse to je bilo tudi »za en špas«, ko je pri vas izvršil sodniški organ osebno rubežen in vam vse žepe izpraznil. Koliko je našel, ne vemo, ker je to uradna tajnost, pač pa vemo, da je moral priti stic iz Bele Krajine, da je vas toliko podprl, da ste imeli za kaj cigarete kaditi. Zares, čudni so »špasi« pri raznih ljudeh: Ta ima to za špas, drugi zopet ono, naš Bajec pa, če se pri njem rubežen izvrši; potem ni čudno, da je vedno suh kot poper. Z 18.000 K se je že nekaj dolžnikom zaflikalo žepe, pa kaj zaflikalo, dolg se je preneslo od več upnikov na enega! Poleg tega pa še kar mrgoli več drugih takih, ki nestrpnost čakajo na dolgujoče vsote in plačilo. Med vsemi je v prvi vrsti opekarna, ki je dala opeko za »slavno« čukarijo. Kaj lahko se še zgodi, ker finance tako slabo stoje, z njo to, kar se je zgodilo pred leti v Krmelju s tovarno za vlivanje cinka, da jo bodo namreč ljudje razbili in opeko pokupili ter porabili za potrebnejše namene. Kmetje! Še je mogoče čas, in recite enkrat za vselej: Proč od takega gospodarstva, ki me-

sto napreduje nazaduje in ki se mu **mesto denarja kupičijo dolgovi**. Dolgovi so z vsakim dnem večji, in kdo jih bo plačal? — Tisti člani, ki imajo kaj premoženja, pa naj govori Bajec, kakor hoče! Opozarjamo pa tudi tiste posestnike, ki se nahajajo v bližini župnišča, da naj bodo previdni pri posojanju raznega orodja, da se z njihovim orodjem ne zgodi to, kar se je zgodilo z Ratajevim motornim kolesom.

d Iz Gor. Straže. Klerikalni žganjar Rakoše in njegov prijatelj sta zvrnila vsak svoj kozarec, in ko se je Rakoše obrisal pod nosom, je nadaljeval: Vidiš, naš načrt je bil ta: Liberalce ostrašiti, da nič več ne pišejo ne o nas, ne o Golijatu. Zato je bilo treba, da skušamo liberalno deteljico, to je Kosa, Gusteljna in listega bradača razdvojiti. Naj se ti vrage skregajo sami med seboj, je mislil Golija, jaz pa sem imel še posebno misel in pobožno željo: Naj vse skupaj vrag vzame. Takoj plačam za eno mašo našemu Tonežu, če se to posreči; plačal bi mašo tudi, če bi jo Tone nikdar ne bral, kaj to meni mar. Dobra »mandga« je moja, Tonežov je pa denar. Da to razprtijo dosežemo, je Golija vzel najprej Kosa v roke. Saj si sam videl, kako ga je že pri občinskih volitvah imel na piki. Pri županovi volitvi je pa Golija Kosa od las pa do žeblija na podplatih dobil pod svojo komando. Povedati mu je moral, kdo mu je dal »Zarjo«, v kateri se bere, da Golija ni vladni komisar, ampak samo **praktikant**, in v katero so tudi mene vpletli, ker me je Golija malo pred tem časom sodnijsko preganjal, ker nisem naznanil zborovanja naše Gasilske zveze. To »Zarjo« je dal Kos samemu baronu brati, ko ga je na lovu prosil, naj namesto Golijata pošlje **res pravega komisarja na občinske volitve**. Kos, ki se dela takega junaka, se je začel tresti kot šiba na vodi in je Golijatu vse povedal, kje, kako in zakaj je dobil tisto »Zarjo«. Povedal je samo, da se gospodu baronu ne zameri. Saj veš, njemu je strašno za tiste kronce, ki jih dobi od glavarja, ker hodi z njim na lov tulit psom. Golija ni, kakor so Bolgari, ki so obstali pred Carigradom; on je po prvi zmagi pogumno prodiral naprej. Pa to spoda že v drugo poglavje našega načrta. K prvemu poglavju mu je manjkalo še Gustelj. Tega je že preje v uradu in na volišču obdeloval zaradi znanja s tistim bradačem. Vsaj si kdaj bral, kakšni so bili v srednjem veku španski inkvizitorji No, vidiš, tak je bil Golija, ko je prijemal Gusteljna. Vse, še to je hotel od njega zvedeti, če bradač kadi ali čika, če pride k Gusteljni v vas. Tako natanko je to šlo. Kakor poznaš Gusteljna, je tudi on svojo generalno izpoved do zadnje bradačeve dlake vestno odpravil. To se pravi, v **mojem »notesu«** stoji tako zapisano. Jaz in naš Tone sva namreč morala poslušati, kaj sta imela Golija in Gustelj. Jaz sem si v svoj notes zapisal, kar sem mislil, da bi bilo bolje za nas, ali kakor bi bil rad slišal,

četudi nisem slišal. Gustelj je postal tako nervozen, da ga drugi dan ni bilo več na volišče. Kakor veš, sem to poročal tudi v »Domoljub«, kjer sem Gusteljna prekrstil v svetokriškega pašo. Ker sva z Golijem vedela, da se Gustelj ne bo upal bradaču povedati, kakšne litanije mu je Golija bral zavoljo bradača, sem jaz preskrbel, da je vsaj malo zvohal o tem. Po našem načrtu bi bradač moral Gusteljna tožiti, za to je skrbel zapisnik v mojem notesu. Tam so namreč malo spreobrnjene Gusteljnove besede, kot da bi bil Gustelj nasproti Golijatu rekel, da z bradačem tako nihče ne občuje, in da on smatra za sramoto, če pride bradač v njegovo hišo. Gustelj tega seveda ni rekel, ker jaz sam vidim in slišim, da ima bradač opraviti tudi z boljšimi ljudmi, ampak moja ušesa so bila takrat taka in moj notes veliko prenese. Pa kakor vidim, za enkrat sva se z Golijem glede te točke najinega načrta že vrezala. Hej, natakara, prinesi ga še en liter!

o Gorenjske novice o

g Iz Poljan nad Škojjo Loko. Kakor drugod, se tudi tu pri nas, odkar je vojska na Balkanu, ne razpravlja in ne govori o drugem kot o vojski. Večerni kakor nedeljski pogovori se sučejo le okrog nje, ki jo posebno ti, ki več bero, posebno pa še stari vojaki, na razne načine razrešujejo ter ogibajo o tem in onem. Pa kakor Slovenci in pravi Slovani povsod, tako se tudi tukaj vse raduje napredka slovenskega orožja, in le tega sijajnih zmag, kakršnih le malo pomni zgodovina; iz novejših zgodovine še posebno ne. Kakor drugod, je seveda tudi naše ljudstvo tega mnenja, da je konec Turčije. Kar nikakor ne more verjeti, da bi se mogla dobiti država, ki bi mogla podpirati Turke. Ljudstvo, in tudi naši Poljanci, mislijo to prav pametno in dosledno. Kakor sploh med Slovenci po raznih krajih naše domovine, žive še spomini na razne turške krutosti, ki so jih uganjali prejšnja stoletja nad našimi predniki, tako je tudi ostal tu v naši dolini spomin pri raznih cerkvah na tiste žalostne čase. Tedaj ni čuda, če ljudstvo še dandanes čuti nek srd do teh ljudi, ter se veseli teh sijajnih zmag naših bratov Srbov in Bolgarov. V teh zmagah vidi nekako zadoščenje za vse pred stoletji storjene krivice. Pa ne samo navdušenje vlada med našimi ljudmi, tega veselja in navdušenja ne kaže samo v besedi in govoru. Naši ljudje to veselje tudi **dejansko posveđujejo z darili za trpeče, ranjene naše brate tam pod visokim Balkanom**. Gospod urednik! Od vseh strani se čita, koliko so tu nabrali za trpeče ranjence v tej osvetni, lahko pravimo, sveti vojski. Tudi pri nas se je nabralo, lepa svota za naše razmere, **okrog 200 kron**. Vsega denarja za Balkanski rdeči križ se je odposlalo okrog 250 kron tu iz Poljan. Pri nabiranju teh daril, ki se je vršilo kar najbolj svo-

bodno, se je pokazalo, kako blago čuti in kakšno zmisel ter zavednost ima to priprosto ljudstvo. Tako so med drugimi, ki so po svojem premoženju darovali na oltar slovenskega bratoljubja, prinašale mladoletne deklice, ubožnih staršev otroci, ko so prodali narejene čipke, sicer majhne darove, po 10, 20 vinarjev. Četudi so bile to majhne vsote, a v drugem oziru odtehtajo velike vsote stotakov, če pomislimo, iz kakega čustva in prepričanja so donasali ti otroci. In kar danes čuti že ta nečna mladina, bo gotovo enkrat, ko dorase, še z večjim veseljem se vrgla v boj za pravice in prostost svojega naroda, posnemajoč žrtve, trud in trpljenje sedaj se hojujočih bratov. In dokler imamo tak rod za seboj, **in dokler bodo zasedali kmetijske domove tako zavedni otroci po starših, se nam nj treba bati pogina**.

g Iz cerkljanske občine. Kakor povsod, tako tudi pri nas, obstoja že nekaj let takozvano Izobraževalno društvo. Ne imeli bi nič proti takim napravam, ako bi res služile svojemu namenu, namreč **izobrazbi**. Ali žalostni in resnični so nešteti slučajji po naši slovenski domovini, da so ravno tisti mladeniči, ki zahajajo v taka društva, najbolj divji ter sposobni vsakovrstnih surovosti, kar nam pričajo nešteti slučajji. A kdo je temu kriv? Ali ne morda **voditelji takih društev, politikujoči duhovniki, in v največji meri tudi takozvano katoliško časopisje, a la »Domoljub« in »Gorenjec«**, ki imata vedno odprte predale za blatenje naprednjakov in surovosti, zato, ker mislijo s svojo glavo ter obsojajo delovanje takšnega izobraževanja. Ena najbolj klerikalnih vasi v naši občini je vas Poženek. Razun par gospodarjev je vse zagrizeno klerikalno, tako da ima naš župnik cel štab za vsa svoja društva v vasi. Kaka pa je v resnici izobrazba teh klerikalnih junakov, naj služi sledeči dokaz: Bilo je zvečer, 28. novembra, okrog polnoči, ko je prihrulo pet izobraženih junakov v mirno vas Pešato, oboroženi s koli, bikovkami in eden s samokresom. Pridušanja, klafanja, razbijanja ni bilo konca ne kraja; vmes pa se je streljalo, tako da je mirno ljudstvo menilo, da so pridrvili v vas divji bašibozuki. Mislimo, da bode poklicana oblast že storila svojo dolžnost, da junaki dobijo zasluženno plačilo. V nedeljah pa hodijo taki junaki s svetinjami k skupni spovedi in ko obhajilu ter se postavijo drugim za vzgled. Fej taki izobrazbi, vi pobeljeni grobovi! Če je takšno početje razširjanje svete vere ali »Domoljubove« izobrazbe, to bode morda pojasnil dopisnik »Gorenjca«. Kaplana pa prosimo, da naj vsako nedeljo moli dva očenaša za izobraževalne poženske postopače. — **Resnicoljub**.

g Vače. J a n č e : Zakaj si pa zapisal zadnjič v cajtenge, kar sem ti povedal, — veš, tega ne smeš, me bodo klerikalci sovražili. — J a n e z : Nič se ne jezi, ne bo nič hudega. Hujše res ne more biti, kakor

če Majdič s prižnice pade, ker tako divja po njej. Meni se zdi, da je še sv. Andrej napravil kisel obraz. Pa kako se je tafletna marinarica pod prižnico ustrašila, veš, glih prav je razdehala in pogledala na prižnico, pa se ji je zdelo, da Majdič že dol frči. — **J a n č e:** Prava figa, če se on ubije. — **J a n e z:** A tako, ali ti je tako malo zanj. Kaj bi pa počeli brez njega čuki, marinarice, cela klerikalna stranka? — **J a n č e:** Vsi smo ga že siti. Čuki ga ne marajo, marinarice še manj in drugi klerikalci pa še manj. — **J a n e z:** Pa vendar vas vse komandira. — **J a n č e:** Kaj še, tisti kajti so minuli. Res je Majdič ustanovil pri nas vsemogoče. Hotel je že takoj postaviti čukarski dom, pa vendar je enega še o pravem času pamet srečala, da je vprašal, kdo bo plačal. Majdič je rekel, da bo on skrbel. Takrat pa reče tisti mož, da naj bo Majdič le tiho, ker ne bo on nič plačal. Tako je konec čukarskega doma. Pa še eno! Titus mu je zadnjič obljubil, da ga bo spavil z Vač. Kaj bi mi potem s hišo — plačevali bi, da bi bili črni! — **J a n e z:** Kakor se kaže, ne marate več Majdiča. — **J a n č e:** Lepo te prosim, kaj pa hočemo z njim, saj je stranka zavoljo njega izgubila vse ljudi. On je vse začel in vse tudi sam uničil. — **J a n e z:** To se sliši skoraj tako, kakor da bi šintar svojega psa ustrelil. Po Vačah se je raznesla novica, da je basist Majdiča ven vrgel, ker je zaspal za pudlnam — ali je to res? — **J a n č e:** To pa ne vem, bodem pri basistu zvedel. — **J a n e z:** Eni pravijo, da se ga je preveč nalezal od veselja, ker dobi medaljo, drugi pa pravijo, da že ima medaljo, pa je tako težka, da ne more držati glave pokonci, če si jo pripne. — **J a n č e:** O tem sedaj ne morem povedati, ker še ne vem — zvedel bodem pa vse. — **J a n e z:** Ali ni bil zadnjič, ko ste imeli svoje komedije v Kandršali, tudi Črtanc zraven? — **J a n č e:** Je, je, pa še dobitke je dal. — **J a n e z:** Ali je tudi on čuk? — **J a n č e:** Sedaj ga pustiva — o njem se bova pri drugi priliki pogovorila. Glej, da me ne izdaš!

Orkašanduli.

o Notranjske novice o

n **Sokol v Logatcu** priredi tudi letos Silvestrov večer z zelo lepim vspehom, na kar že danes opozarjamo.

n **Sokol v Logatcu** naznanja, da se letošnja predpustna veselica vrši v nedeljo dne 5. prosinca 1913. leta v hotelu Kramar. Bratska društva prosimo, da respektirajo ta dan za našo prireditev.

n **Iz Dol. Logatca.** Z dne 11. septembra t. l. je zavlada v Dol. Logatcu S. L. S., na čelu ji aga Slavec. Toda že stopa s polnim parom županom izvoljeni aga Slanc na delo, da uniči naprednjake, v prvi vrsti pa gostilničarje, kateri so razen ene izjeme, vsi napredni. Čujte in strmite, za vsako prekoračeno policijsko uro naj plača gostilničar 4 K, med tem ko obstojajo

drugod takse od 70 vin. do 1 K. (Hudomušne glave pravijo celo, da je prišlo od deželnega odbora dovoljenje samo za dve-kronsko takso, kar je docela verjetno, a Slavec jo je zvišal na 4 K. Koliko je na tem resnice, ne vemo.) Ker je pa edina klerikalna gostilna malo predaleč, si je preudaril aga Slavec, zvitja glava naslednje: »V Dol. Logatcu je dosti klerikalcev, pa same napredne gostilne. Tukaj bo kšeft. Ker mi je okrajno glavarstvo vzelo pravico, točiti vino čez cesto, bom skušal dobiti pa gostilniško koncesijo. Za to pa moja hiša ni zadosti prostorna. Eh, veš kaj, Jakob, v sedanji ubožnici hiš. št. 1 je bila nekdanja gostilna in prostori so za to kakor nalašč. Ubožce bomo vrgli pod kap, meni bodo pa odborniki dali kar brez vsake dražbe občinsko poslopje za nizko ceno na razpolago. Tukaj, v moji gostilni bom potem z občinskimi odborniki »sejal« pri polnih kozarcih in pa še abstinenčni krožek bomo tukaj utrdili.« Potem bodo pa z združenimi močmi napadali nasprotnika, čeravno se iz njih srede govore pri občinskih sejah obstrukcionistični govori in se dvigajo med sejo celo pesti proti županu, vsled česar mora aga Slavec na sestankih v »Portarturju« prositi lastno stranko za složno sodelovanje. To in še dosti skrivnega se izve, kar bi sicer moralo tajno ostati, ne da bi izvedeli oni, katerih se tiče. Slavec bo pa »kšefte« delal v svoji gostilni, čeravno se ni nikjer učil gostilniške obrti in če mu jo bo ono c. kr. okrajno glavarstvo, katero je v pretečenem letu **zapi-ra-lo** gostilne vsled tega, ker jih je **preveč** v Logatcu, dalo koncesijo za hiš. št. 1, kjer imajo sedaj **občinski ubožci** vsaj malo olajšano bedo in od koder jih hočejo pregnati oni, kateri jim dajo najmanj miloščine.

n **Telovadno društvo »Sokol« v Logatcu** naznanja na večkratno vprašanje, da se je v nabiralnikih v Dol. Logatcu za »Sokolski dom« nabralo sledečo vsoto: gostilna Debeljak 19 K 65 v; gostilna Kunc 91 K 47 v; gostilna Korenčan 80 K 13 v; gostilna Jelenc 17 K 67 v; gostilna Kramar 183 K 50 v; gostilna Serini 221 K 40 vin.; gostilna Smole 24 K 52 v; gostilna Hodnik 7 K 02 v; gostilna Meze 5 K 02 v; tvrška J. Bruss 63 K 03 v; tvrška J. Tollazzi 29 K 40 v. — Skupni stavbni fond znaša (hran. knjižica) **1715 K 32 vin.** — Za nabiralnike v Gor. Logatcu se vodi v posebni knjižici, katero vodi brat Jos. Rus. — Prosimo za nadaljne prispevke. Na zdar!

o Zagorske novice o

zg **S Sv. Gore.** Na zadnji naš dopis, kateri je občno zadovoljnost vzbudil v naši fari, dodajamo danes še nekaj sličic od našega gosp. župnika. Takoj prvo nedeljo, ko je imel božje opravilo ter je videl nas, verne farane zbrane, je oblastno oznanil raz prižnice: Preljubi moji farani, ker vas vidim tu v božjem hramu pri sv. opravilu

v polnem številu skupaj zbrane, ter berem raz vaših lic, da ste verni katoličani, in da se zavedate kot krščanski možje... Torej upam in tudi dolžnost vaša je, da se današnjega **ofra polnoštevilno udeležite ter položite na oltar obilne darove** (seveda v denarju), kajti potrebščine za sv. cerkev so vedno večje (in za župnikov žep še veliko večje). Ljudstvo, ali bolje rečeno, mi kmetje, smo se pričeli spogledovati in tiho mrmranje je nastalo v cerkvi, — takoj smo si bili edini, da za prvi nastop na prižnici, raz katere se je dosedaj sto in stoletja oznanjevalo ter slovensko ljudstvo podučevalo **le o sveti veri**, nam naš novi župnik **naklada novo breme, in to breme so svitile kronce** (kajti mož ni zadovoljen samo s krajcarjem ali grošem, ampak kronca, ta več zaleže). Prepričal se je lahko, da beseda ni rodila dejanja, in **mož** je moral, hočeš, nočeš, zapustiti božji hram z lahkim žepom. Kajti mi kmetje imamo sočutje z našim župnikom ter smo mu prihranili trud, da mu ni bilo treba cel dan šteti svetlih kronc... O, ti ironija! — In mi pravimo, da je naš kmet nezaveden, **ne, in zopet ne!** Samo več izkoriščevalcev naj se med njega pošlje in potem se bode videlo, **kako je to »verno«** ljudstvo vdano Slovenski Ljudski Stranki, ali bolje rečeno: **farški stranki...**

Šel je pa še dalje naš župnik. Ko smo mi kmetje omlatili pšenico ter spravili naše poljske pridelke v svoje hrame, je oznanil, da se prične običajna bera. Ob tej priliki je pa pripomnil, da bode tudi pobiral **star denar**, torej petice, križavce itd., češ, vsaj vam tako nič ne hasne stari denar, ker nima nobene veljave več! (On pa pač dobro ve, da ima srebro danes na trgu **baš tisto veljavo za kmeta kot za župnika.**) In poleg tega je še oznanil, da bode tudi **hrastove plohe** pobiral za spovednico. Rado vedno smo postali, čemu bode rabil novo spovednico, kajti za časa župnika Medveda smo napravili **ново**, in druga je iz hrastovega lesa itak. Res je, da se spovednica veliko rabi pri nas kmetih, ali izrabi se vendar le ne, — torej spovednica bi lahko trpela še par ducantov takih nasilnežev kakor je naš župnik, vprašanje je pa, če ga bodemo mi kmetje pretrpeli...

zg **Iz Zagorja ob Savi.** Naši klerikalni pravaki se tolažijo s tem, da bode kmalu konec našega »Gospodarsko-naprednega društva«, kajti v njihovih »kunštnih« glavah se je porodila fantazija, da je nas komaj toliko skupaj, da smo lahko sestavili odbor. Mi pa, kot verni katoličani, se vedno držimo izrekov sv. pisma, ter si mislimo: Kogar Bog namerava uničiti, ga najpreje kaznuje s slepoto... To je odgovor na vašo fantazijo!

zg **Leto se bliža h koncu**, čas je, da se vsak zaveden kmetovalec, obrtnik, trgovec, gostilničar in drugi naroči za Novo leto na »Sloven. Dom«, kajti prihodnje leto nam obeta biti zanimiv. Klerikalci bodo pričeli pisati v »Domoljub«, metali bodo

smradljive bombe v nas naprednjake, mi pa kot dobri strategiki smo si zasigurali že za bodoče leto več dopisovalcev za »Zagorske novice« in med temi je tudi Lipe Zabuku, nazadnjaški mežnar, kateri bode skrbel, da se bodo bralci »Slovenskega Doma« kratkočasili ob njegovih dopisih na račun klerikalcev. Torej kdor še ni naročen na »Slovenski Dom«, ta naj se naroči, kajti bore tri krone lahko vsakdo pogreši na leto, s tem se pa le podpira napredno kmečko glasilo. — Upamo, da naš apel ne bode zaman, vsaj med inteligentnimi krogi ne.

Ostali slovenski kraji

o »Novi Čas«, ta klerikalna cunja, je malo pred prireditvijo veselice, ki se je vršila dne 24. novembra t. l., prinesla umazan dopis iz Sv. Križa pri Trstu, v katerem je, bodisi maziljeno ali nemaziljeno, podlo dopisunče — to je vseeno — hotelo osmešiti tukajšnje narodno napredno društvo »Skala«, češ, da so to novopečeni liberalčki, ki hočejo v objemu s socijalnimi demokrati prirediti veselico s plesom. — Dasi je bil namen veselice nadvse plemenit, namreč za obdarjenje ubogih otročičev, vendar ni moglo gnusno dopisunče se zatajiti, da bi jenjalo s svojim takozvanim »Galgenhumorjem«. Povemo mu pa na vsa usta, da je res tukaj mnogo naprednjakov in socijalistov, klerikalnih backov pa tako malo, da obhaja dopisnika »Novega Časa« sona, ko vidi, kako se krčijo njegove vrste. Kmalu bo ostal sam general brez armade. Ni ga v Sv. Križu društva, da bi vživalo toliko simpatij, da bi bilo tako priljubljeno, kakor je pevsko društvo »Skala«, in pa njegov tovariš, čili »Sokol«, zato zmerja ta klerikalček. Pri tej priliki priporočamo tukajšnjim vrlim mladeničem, da bi pridneje pristopali k društvu »Sokol«. Ničev je izgovor, da kaj se bodo mučili s telovadbo, ko so itak že trudni od celodnevnega naporenega dela. Telovadba na drogu in bradlji res utruja od začetka nevajenega telovadca, ali to je le navidezno. Ko se pa enkrat vdajo žile, kite in mišice, potem je to le igrača. Pomislite, da je na tisoče, da, na stotisoče Sokolov, ki se pridno vadijo v telovadbi, kateri opravljajo po dnevi morda bolj naporeno delo, nego vi. Vojaki — netelovadci — pišejo domov, da bi radi dali 100 do 200 kron, da bi znali tako telovaditi kakor Sokoli. Kdor zna telovaditi, ta se zna tudi lepo obnašati vselej in povsod; netelovadec pa še hoditi prav ne zna, in če pride pred vojaško osebo, prestavlja noge kakor kako izmučeno kljuse, in vrti klobuk v roki, kakor kolovrat. Telovadec pa nastopa povsod samozavestno, ponosno in vsakemu izobražencu se na prvi hip prikupi. — Zatorej fantje, vsi k Sokolu!

Razširjajte od hiše do hiše „Slovenski Dom“.

Gospodarstvo.

Dr. M. Hainisch:

Zemljedelstvo v novodobnem gospodarstvu.

(Dalje.)

Ker se zemljišča ne ocenjuje s čisto kapitalističnega stališča, zato so cene za zemljišča popolnoma negospodarske. Vsak lajik ve, da se veleposestvo slabo izplačuje; vendar delajo ljudje neprenehoma to napako, da mečejo veleposestvo v en lonec z lastništvom delnic. To imamo na primer v znani trditvi, da nima zemljedelstvo nič koristi od carin. Češ, če se radi carin dvignejo cene, se dvigajo tudi dohodki zemljišč, in s tem njih cena. Potem je za posetnika baje dobro, če prodaja posestvo in vtakne razliko v kupni in prodajni ceni v žep. Novemu posestniku, ki je zemljo drago kupil, pa carina baje nič ne koristi. Po tem, kar smo gori omenili, se tam, kjer je še kaj zdravega kmetovalstva, enostavno ne prodaja zemljišč zaradi tega, če so pridelkom cene poskočile. Tako n. pr. v občini, kamor zahajam vsako leto, ni prišlo že celih 40 let nobeno posestvo v druge roke potom prodaje. Kar se je spremenilo gospodarjev, se je godilo samo zapuščinjskim potom. Enako sem videl po drugih občinah, kjer so mi razmere znane. V eni sta ostali dve posestvi že od 16. stoletja v rokah istih rodbin. Precej enako je pri veleposestvu. Kar je posestev po več kot 200 hektarov, ga ima n. pr. na Dolenjeavstrijskem 90%, na Češkem 86% v rokah visoko plemstvo in pravne osebe, med katerimi igrajo največjo vlogo samostani. Bilo bi čisto napačno, če bi mislili, da ostali del, ki je v rokah nižjega plemstva ali meščanov, neprenehoma menja gospodarje. Med temi posestvi jih je namreč mnogo, ki so ostala cela stoletja v rokah iste rodbine, naj bodo vezana kot fidejkomis, ali ne. Obe deželi sta v večji meri kot druge, v središču modernega prometa, pa so se ohranile posestvene razmere nekdanjih časov do dandanes skoraj nespremenjene. Ker ni po drugih avstrijskih kronovinah bistveno drugače, lahko trdimo, da spada na polje domišljije mnenje, da bi se zaradi večje posestvene dohodnine menjalo zemljiško lastništvo.

Če sem izrazil trditev, da zemljedelstva ne moremo presojati s čisto kapitalističnega stališča, s tem še ne mislim, da bi ne bilo zemljedelskih obratov, vodenih po trgovskih načelih. Celo kmečko zemljedelstvo je moralo dovoliti modernemu gospodarskemu redu neke koncesije, v kolikor si namreč kmetija sama ne izdeluje doma vse h predmetov, kar jih rabi, in

več pridelkov odnaša na trg. Najbolj se je uveljavil kapitalizem po velikih najemniških obratih, kjer popolnoma odpada ozir na ceno zemljišča. Ta kapitalistični značaj najemništva se že čisto na zunaj izraža na ta način, da se sloj teh velikih najemnikov družabno in ljudsko strogo loči od posestnikov. Dejstvo, da so nekateri zemljedelski obrati, vodeni v velikem slogu v kapitalističnem duhu, še nikakor ne ovrže moje trditve o lastnem značaju zemljedelstva: Prvič se takšna oblika obratovanja ni razširila na vse panoge zemljedelstva. Posebno živinoreje se je iz tehtnih vzrokov pri nas kapitalizem vedno ogibal. Potem ne smemo pozabiti, da je obstanek velikih kapitalističnih obratov vezan na veliko število zemljedelskih, posebno pa sezonskih delavcev. Čim večje pomanjkanje delavcev, tem boljše shajajo v primeri z velikimi najemniki kmetije. Zato ni slučaj, da v deželi najhujšega pomanjkanja delavcev, v Ameriki, veliki obrati ne napredujejo, prej še celo nazadujejo.

(Konec prihodnjič.)

LISTEK.

Moric Jokai:

Dvoboj z bogom.

(Dalje.)

Zunaj je bila tisto noč grozovita nevihta; strela je udarjala v bližnji gozd; od bliska trgani oblaki so se bliščali tako, kot bi bili obrazi nadnaravnih, sebi se rogajočih pošasti.

»Bog! Bog!« je kričal oče sredi gozda. — »Kje si, ti, bog? Če se hočeš bojevati, bojuj se z menoj, ne pa z otrokom, ki se niti ganiti ne more! Jaz sem mož! Gledam ti v oči! Postavljam se ti po robu! Jaz sem te razžalil! Mene torej udari!«

Po nebu so se križale strele, kot bi bile hotele reči:

»Molči, ti črv ubogi, ti!«

»Tukaj udari! Tu sem bij! Udari ti mene, kot jaz tebe!«

Pri teh besedah nameri eno pištolo kvišku v nebo in ustrelil v oblak, ki se v tem hipu odpre.

Tisti hip šine iz odprtega oblaka navzdol slepeč žar svetlobe ter razkolje z gromom, da se je zemlja tresla, lipo, ki je razprostirala veje nad glavo blaznega človeka.

Služabniki popadajo od groze po tleh, si zakrijejo oči in zamašijo ušesa. On pa stopi pri ognju goreče lipe korak naprej ter obrne, stresaje razmršene kodre, svo uporno lice proti nebu in se spusti v porogljiv krohot.

»Haha! Ni zadel. No, torej, še enkrat!«

In zopet izstrelili drugo pištolo v nebo.

Nato se udari s pestjo po prsih:

»Tu streljaj! — Sem udari! — Zadeni me — če si gospod — če si bog!«

Toda vihar se je polegel, nič več se ni zabliskalo. Obmolknili, utihnili in polegli so se nevihta, lijak in veter; da, niti drevje ni šumelo — slavnostna tišina je vladala naokrog.

Besni blaznik se epoteče nazaj v grad. Nihče mu ni upal slediti. Oprt ob ročaje sreča po stopnjicah gredoč zdravnika.

Zdravniku je žarel obraz od veselja.

»Gospod! Hvala bogu! Bolezen se je obrnila na boljše, vaš sin je prestal nevarnost!«

»Ha!« vzklikne blazni oče. — »Jaz sem zmaga!«

* * *

Deček je res ozdravel. Odrasel. Postal iz njega mož.

Bil je ravno tak človek, kakršnega si je oče želel, kot si ga je oče vzgojil in izučil: divji, nestalen, predrzen in brez strahu.

In tako je bilo očetu všeč.

»V njegovih žilah je kri! — Naj se izvihra. Dela neumnosti? Saj to se za mladost spodobi! Razmetava denar? Saj ga ima dosti! Da se nikomur ne vklone? Po očetu se je vrgel! In da je nestalen v ljubezni? Naj uživa življenje!«

Ko je bil star 24 let, so ga poznali v celi deželi, od Dunaja do Sibinja na turški meji. Očeta je to strašno veselilo.

Bil je lep mladenič, nežnega obraza. Na njegov rojstni dan, ko je bil dovršil 24. leto, ga pokliče oče k sebi:

»Sinko moj, danes si polnoleten. Mislim, da bi se moral oženiti.«

»Jaz tudi.«

»Grof Lobkovic ima hčer, ki je zares krasna.«

»Poznam jo.«

»In njo sem ti izbral za ženo.«

»Dobro.«

Gábor je menil, da ima zelo ubogljivega sina.

»Torej te prosim še nekaj. Je to sicer neumnost, toda veže me prisega. V naši rodbinski zakladnici je uhan, ki ima v sebi talisman. Za njegovo zgodovino vem samo jaz, toda ne bom se je spovedoval. Ko sem vzal tvojo mater, sem jo prosil, da je na poročni dan dejala v uho ta uhan. In živel sem z njo zelo srečno, dokler je bila živa, a po njeni smrti sem bil srečen s teboj. Prosim te torej, da bi tudi ti dal svoji bodoči nevesti rodbinski talisman.«

»Dobro.«

Mladi mož vzame uhan.

Nato določita dan, ko pripelje grof Jožef nevesto v grad. Grof Gábor ne bo mogel ž njim, ker ga muči udnica! zato se je pa pripravljaj, da sprejme nevesto prav s knežjim razkošjem.

Jožef je molče gledal vse te priprave.

Ko se zbero določenega dne svatje, se da prenesti stari grof, sedeč v naslonjaču, doli v vežo, da bi pozdravil nevesto; gre ji vstric do mramornastega stopnjišča, kakor hitro se tam ustavi šestervprežna kočija.

A iz tiste pozlačene kočije skoči najprej mladi grof, za njim pa lepa črnolasa, blede — ciganka žarečih oči in goreče rdečih ustnic, z majhnim otrokom na vsaki roki. Dvojčka!

»Tukaj, to je moja žena . . .« reče grof Jožef in predstavi očetu mater obeh otrok.

»Kaj? Kaj pa je to?« zahrope stari grof in hoče skočiti na noge, ki jih je grizla udnica, toda pače zopet nazaj v naslonjač.

Grof Jožef pokaže molče uhan, ki ga je imela njegova žena v ušesu.

»Ti si si vzela tole za ženo?« je rjul oče izbuljenih oči.

»Mater svojih dveh otrok!« odvrne grof Jožef uporno.

»Pandurji!« je besnel oče, čigar obraz je žarel od jeze — »pograbite to copernico in njen plod, privežite jim kamenje za vrat in pomečite jih v ribnik!«

»Oče, saj je to moja žena in moja otroka!«

»Ne tvoja, temveč pasja! Pomečite jih v ribnik!«

Pandurji so vedeli, da morajo ubogati, zato se vržejo na gospo; eden pograbi otroka za noge, drugi popade ženo za njene dolge lase.

Tisti hip se vzbudi v bledem mladeniču tista kri, ki jo je nebo vtilo v njegove žile: očetova kri!

Enemu izmed pandurjev potegne izza pasu pištolo. Razleže se strel — in oče se zvali ves krvav pred naslanjač, kjer je sedel.

Ah! Bog zna tudi s pištolo streljati!

Prvi hip se ljudje vsi preplašeni razlete na vse strani. Svatje, pandurji, žena z obema otrokoma — vsak je bežal na drugo stran. Morilec očeta odide v grad.

Oče je bil smrtno ranjen. Toda sojeni so mu bili še trije dnovi življenja, da je videl vse, kar se je zgodilo.

Videl je, kako so prišli oboroženi županski pandurji, iskali morilca in ga našli v enem grajskih kril. Mladenič se je besno branil. Bil je kot zblaznel. Pred njegovimi očmi so ga pobili po tleh, zmlatili, mu zvezali roke in noge z verigami, ki so strahovito rožljale, ko so ga popadli za lase in ga vlekli po mramornatih tleh in stopnjicah. In kako dolgo je bilo še slišati njegovo stokanje! Stokanje tistega sina, zaradi katerega je pozval boga na dvoboj, ki je pazil nanj, kot na punčico v svojem očesu, katerega je tako ljubil — in ki ga je umoril! In čegar glavo vržejo sedaj za njim v grob! To krasno, plavo glavo, ki je bila tako podobna materi in ki se smeje tu v spalnici na očeta iz zlatih okvirjev, slikana v treh raznih dobah: kot dete, deček

in mladenič! Sedaj ga bodo slikali znova, kot obsojenca na smrt!*)

Toda še ni bilo dosti muk za umirajočega.

Tudi to je moral še doživeti, da je pripeljal tretjega dne deželni sirotninski urad vdovo njegovega sina in njena dva otroka v grad, ter jim izročil grad z veleposestvom vred, kot pravnoveljavnim dedičem. Sodišče jo je priznalo kot zakonito ženo in in tisti zakon jo naredi v kratkem tudi vdovo!

In ko se je ta krasna, ožgana žena, šumeč z dolgo svileni vlečko ustavila ob njegovi smrtni postelji in vzdignila oba otroka, da jih je starec lahko videl, ter se mu porogljivo smejala v oči, z onim črnim biserom v ušesu — šele tedaj je izdihnil.

Pol leta nato so odsekali tudi krasno, plavo glavo njegovemu sinu in jo vrgli za njim v grobnico.

»Bog zna tudi z mečem udariti!«

(Dalje prihodnjič.)

Za zabavo.

Mežnar Matjok je dobil v cerkvi staro tercijalko, ki je klečala pred stranskim altarjem. Bila je sama v cerkvi. Med molitvijo je mahala z rokama okrog sebe, kakor bi angelce za noge lovila, in kriče je molila in prosila, da bi zadela terno v loteriji. Mežnar Matjak je nekaj časa gledal ta prizor, potem je pristopil bližje in rekel babnici:

Kaj se tako dereš na Boga; zlepa poskusi, boš prej kaj opravila.

* * *

— Jej, jej, jej! V taki zadregi še nisem bil!

— Kaj ti je?

— Pes moje bogate tete je poginil. Če ne denem žalnega traku na rokav, bo razžaljena in mi ne bo nič zapustila, če pa denem ta preklicani črni trak na rokav, bo pa rekla, da se norca delam in mi zopet ne bo nič zapustila.

* * *

Rablju se je primerila nesreča. Ko je obsojenca spravil na vešala, se je pretrgala žica in obsojenec je padel na tla.

— To se mi še ni zgodilo, je v svoji jezi zavpil rabelj.

— Meni tudi še ne, se je odzval obsojenec.

* * *

Dragonec: O, Urška, ko bi i vedela, kako te imam rad . . .

Urška: Kar pojdi, jaz ne morem videti rdečih hlač.

Dragonec: Če hočeš, jih pa slečem.

* * *

* Tedaj so namreč imeli navado, da so tri dni pred usmrčenjem razobesili na morišču obsojenčevo sliko. — Op. ured.

Izdajatelj in odgovorni urednik:
Valentin Kopitar.

Listnica uredništva.

Litija 192: Prejemamo pravilno. Vsled obilice gradiva moremo priobčevati najpred časovno nujne, nato pa šele dopise s splošno vsebino.

Župnik Joh. Rott, Zagorje ob Savi. — V koš, ker niti po obliki, niti po vsebini ne odgovarja zakonu. Neslanosti in nevljudnosti ne spadajo v take dopise. — Pač pa prostovoljno iz kulance potrjujemo, da zagorski cerkvenik Leopold Dolničar ni pisec člankov pod pseudonimom Lipe Zabuku, in da na prispevke kakega Dolinarja niti ne reflektiramo, niti ga nismo seve nikoli zanje prosili

Loterijske številke.

Dvignjene v soboto, dne 30. novembra 1912.

Trst: 43, 36, 78, 17, 45.
Linc: 31, 37, 7, 59, 8.

Dvignjene v sredo, dne 4. decembra 1912.

Praga: 52, 32, 5, 64, 20

Pitana perutnina! Meso!

Košarica s 5 kg z vsebino: debela gos ali 3-4 race, kapune ali kure za juho, nežno, tolsto, sveže klano in skubljeno ali sveže volovsko in telečje meso, vse franko po povzetju na vse strani K 670. Sveže presno maslo iz kravjega mleka, zabojček s 5 kg franko K 1050. 69

.. M. I. Schwarz, Buczacz. ..

Varujte se

ponaredb,

ki niso „FLORIAN“ in zdravju ne koristijo!

Kdor vživa,
Zabi težav;
Danes vesel je,
Jutri bo zdrav!

Naslov za naročila: „FLORIAN“, Ljubljana.

Postavno varovano.

Lastna tovarna
ur v Svici
1887
Zahtevajte „JUBILEJNICENIK“ zastonj
1912
Fr. Čuden, Ljubljana.

Ženitna ponudba.

76 Hčmar išče dobro gospodinjno s 1400 K dote, da bi se z njo poročil. Dota se vključi. Naslov v upravnistvu „Slov. Doma“ v Ljubljani.

Acetilenov aparat

za šestnajst luči popolnoma nov 72
se zelo poceni prodaja.

Naslov pri upravnistvu »Slovenskega Doma«.

Nikaka utrujenost na pristnem

PALMA KAVČUKOVEM
PODPETNIKU

Iščemo
marljivih
sotrudnikov!

Oddelek za srečke Češke
industrijske banke.

:: Zastopstvo za jugoslovansko ozemlje ::

Ljubljana.

74

Najboljši češki nakupni vir.

Ceno posteljno perje:
1 kg sivega, dobrega, pu-
ljenega 2 K, boljšega 2 K
40 h; prima polbelega 2 K
80 h; belega 4 K; belega,
puhastega 5 K 10 h; 1 kg
velefinnega, snežno-belega,
puljenega 6 K 40; 8 K;
1 kg puha, sivoga 6 K;
7 K; belega, finega 10 K,
najtinejši prsni puh 12 K — 8 dor vzame 5 kg dobi franko.

Zgotovljene postelje

iz gostonitega rdečega, modrega, belega ali rmenega nan-
kinga, pernica, 180 cm dolga, 120 cm široka, z 2 zglavni-
koma, vsak 80 cm dolg, 60 cm širok, napoljen z novim,
sivim, jako stihovitim puhastim posteljnim perjem 10 K;
napol puh 20 K; puh 24 K; same pernice po 10 K, 2 K;
14, 18 K; zglavniki 3 K, 4 K 50 h, 4 K. — Pernice 200
cm dolge, 140 cm široke K 13 —, K 14 70, K 17 80 in
K 21 —; zglavniki 90 cm dolgi, 7 cm široki K 4-60, 5 20
in K 5 70; podpernica iz močnatega rižastega gradla, 180
cm dolga, 116 cm široka, K 12-80, K 14-80. Rapoljanje
po povzetju od 12 K naprej franko. Dovoljeno je zame-
njati, za neugajajoče se vrne denar 63

S. Benisch, Dešenice, št. 953, Češko.
Bogato ilustrovan cenik zastonj in franko.

Kri! in dober zajutrk dosežejo odrasli in otroci,
bolni in zdravi. Polovico stroškov prihranite

Moč! v gospodinjstvu na kavi, sladkorju
in mleku, ako pijete SLADIN,

Zdravje! to je dr. pl. Trnkóczyja
SLADNI ČAJ.

En zavoj velja 60 vin. Dobiva se povsod.
Po pošti se naroča najmanj pet zavojev po
.. povzetju pod naslovom v glavni zalogi. ..

Lekarna pl. Trnkóczy
.. v Ljubljani zraven rotovža. ..

10 zapovedi

za kmetovalca in 10 zapovedi za zdravje, vsake
posebej na papirju tiskane, dobi vsak človek
zastonj, tudi po pošti, ako po nje piše v lekarno
Trnkóczy zraven rotovža v Ljubljani.

Ker je z letošnjim 18. snopičem do-
vršeno celo delo, opozarjam, da sem
tudi za II. del novi zakon, pritedil

izvirne krasne platnice

za 73

Zgodbe svetega Pisma

bogato pozlačene v ruj. pol šegr. usnju in
s krasno podobo na sprednji strani. Cena
platnici je K 260, s pošto 20 vinarjev več.
Z vezavo vred z rdečo ali zeleno obrezo
K 440, z zlato K 6—

Za cenj. naročila se priporoča

FRAN BRESKVAR, knjigovez,

Ljubljana, Francovo nabrežje, poleg Františkanskega mostu.